

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

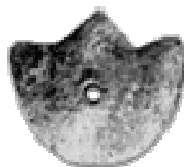
Π.3.2.1 Εκπαιδευτικά σενάρια και μαθησιακές δραστηριότητες,
σύμφωνα με συγκεκριμένες προδιαγραφές, που αντιστοιχούν σε
30 διδακτικές ώρες ανά τάξη

**Αρχαία Ελληνική Γλώσσα και Γραμματεία
Γ΄ Λυκείου**

**Θεματική ενότητα:
Αδίδακτο κείμενο**

**Τίτλος:
«ὄρα καὶ σοὶ ἐπιδείκνυσθαι τὴν παιδεῖαν»**

ΒΑΣΙΛΗΣ ΣΥΜΕΩΝΙΔΗΣ

**ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ**

Θεσσαλονίκη 2014

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ

ΠΡΑΞΗ: «Δημιουργία πρωτότυπης μεθοδολογίας εκπαιδευτικών σεναρίων βασισμένων σε ΤΠΕ και δημιουργία εκπαιδευτικών σεναρίων για τα μαθήματα της Ελληνικής Γλώσσας στην Α/βάθμια και Β/βάθμια εκπαίδευση» MIS 296579 (κωδ. 5.175), - ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ ΠΡΑΞΗ, στους άξονες προτεραιότητας 1-2-3 του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση», η οποία συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και εθνικούς πόρους.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: Ι.Ν. ΚΑΖΑΖΗΣ

ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: ΒΑΣΙΛΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ

ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ: Π.3.2.1. Εκπαιδευτικά σενάρια και μαθησιακές δραστηριότητες, σύμφωνα με συγκεκριμένες προδιαγραφές, που αντιστοιχούν σε 30 διδακτικές ώρες ανά τάξη.

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΠΑΡΑΔΟΤΕΟΥ: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ

Υπεύθυνοι υπο-ομάδας εργασίας αρχαίας ελληνικής γλώσσας δευτεροβάθμιας: Λάμπρος Πόλκας,

Κοσμάς Τουλούμης

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ: ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

<http://www.greeklanguage.gr>

Καραμασούνα 1 – Πλατεία Σκρα Τ.Κ. 55 132 Καλαμαριά, Θεσσαλονίκη

Τηλ.: 2310 459101, Φαξ: 2310 459107, e-mail: centre@komvos.edu.gr

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

A. ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ

Τίτλος

«ώρα και σοί επιδείκνυσθαι τήν παιδείαν»

Δημιουργός

Βασίλης Συμεωνίδης

Διδακτικό αντικείμενο

Αρχαία Ελληνική Γλώσσα και Γραμματεία

(Προτεινόμενη) Τάξη

Γ΄ Λυκείου, θεωρητικής κατεύθυνσης

Χρονολογία

Ιανουάριος 2014

Διδακτική/ θεματική ενότητα

Αδίδακτο κείμενο

Διαθεματικό

Όχι, αλλά θα μπορούσε να αποκτήσει διαθεματική εκδοχή.

Εμπλεκόμενα γνωστικά αντικείμενα

I. Φιλολογικής Ζώνης: Νεοελληνική Γλώσσα, Ιστορία.

II. Άλλα γνωστικά αντικείμενα

III. Ημιτυπικές και άτυπες διαδικασίες εκπαίδευσης: Ερευνητικές εργασίες – Project.

Χρονική διάρκεια

6-8 διδακτικές ώρες

Χώρος

I. Φυσικός χώρος:

Εντός σχολείου: αίθουσα διδασκαλίας, εργαστήριο πληροφορικής, σχολική βιβλιοθήκη.

II. Εικονικός χώρος: ηλεκτρονικό ταχυδρομείο, ιστολόγιο / ιστοσελίδα μαθήματος, αρχαιογνωστικές σελίδες.

Προϋποθέσεις υλοποίησης για δάσκαλο και μαθητή

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Σχετικά με την αξιοποίηση των ΤΠΕ, το σενάριο βασίζεται στη σύζευξη των ψυχαγωγικών πρακτικών που υιοθετούν οι μαθητές στα ψηφιακά περιβάλλοντα με τις μαθησιακές ανάγκες που ορίζει το σχολείο. Τα πράγματα γίνονται δύσκολα, επειδή οι απαιτήσεις του μαθήματος υπαγορεύονται ασφυκτικά από το πλαίσιο των πανελλαδικών εξετάσεων. Χρειάζεται, λοιπόν, να πειστούν οι μαθητές για τον τρόπο επίτευξης των στόχων με τη χρήση ΤΠΕ και για την ανάγκη ενεργητικής συμμετοχής στον μαθησιακό σχεδιασμό (Πόλκας & Τουλούμης 2012: 18-20), εφόσον η συμμετοχή όλων των υποκειμένων μάθησης είναι αναγκαία, για να έχουμε αποτελεσματικές εκπαιδευτικές διαδικασίες (Kalantzis & Cope 1999: 687). Ειδικότερα, θα βοηθήσει πολύ, αν οι μαθητές αξιοποιήσουν την εξοικείωση που έχουν με τα κοινωνικά δίκτυα, τη χρήση του ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, τις τεχνικές αναζήτησης και τη χρήση λειτουργικών πακέτων γραφείου.

Ο εκπαιδευτικός θα πρέπει να υιοθετεί συνειδητά ή ασυνείδητα την κοινωνικά τοποθετημένη διδασκαλία και τα διδάγματα από τη θεωρία των πολυγραμματισμών για τον πολυτροπικό χαρακτήρα παραγωγής του νοήματος (Kalantzis & Cope 1999: 681) και δεν θα πρέπει να είναι δέσμιος της εργαλειακής λογικής. Χρειάζεται να έχει υπόψη του τις κριτικές που ασκήθηκαν στην διδακτική των αρχαίων ελληνικών (Βαρμάζης 2003: 57-60, 74-78. Τσάφος 2004: 228) και να έχει εξοικείωση με τα ψηφιακά περιβάλλοντα και τα λειτουργικά προγράμματα, ώστε να αντιμετωπίσει πιθανά αδιέξοδα για την επίτευξη των στόχων. Επίσης, θα πρέπει να έχει υπόψη του τα Προγράμματα Σπουδών του μαθήματος και τον τρόπο εξέτασής του.

Για όλους τους εμπλεκόμενους είναι χρήσιμη η προηγούμενη εξοικείωση με την ομαδοσυνεργατική διερευνητική μάθηση. Το σχολείο πρέπει να διαθέτει εργαστήριο υπολογιστών ή διαθέσιμους φορητούς υπολογιστές που μπορεί να συνδεθούν στο διαδίκτυο. Επίσης, επιθυμητή είναι η λειτουργία σχολικής βιβλιοθήκης που διαθέτει και ηλεκτρονικούς υπολογιστές.

Εφαρμογή στην τάξη

Το συγκεκριμένο σενάριο αποτελεί πρόταση διδασκαλίας

Το σενάριο στηρίζεται

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

—
Το σενάριο αντλεί
—

B. ΣΥΝΤΟΜΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ / ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Οι μαθητές δουλεύουν σε ολομέλεια και σε ομάδες και, αν υπάρχει η δυνατότητα, μπορούν να χωριστούν σε υποομάδες που θα δουλέψουν παράλληλα τα ίδια φύλλα εργασίας. Το σενάριο στοχεύει σε τρία σημεία που αφορούν τα ζητούμενα των πανελλαδικών εξετάσεων: τη μετάφραση του κειμένου, τη συντακτική και τη γραμματική προσέγγιση. Αν και πρόκειται για τρία διακριτά πράγματα, αντιμετωπίζονται στο πλαίσιο μιας περισσότερο διευρυμένης αρχαιογνωστικής και αρχαιολογικής αντίληψης. Έτσι, το σενάριο προσπαθεί να βασίσει τη διδασκαλία στη γνώση του αρχαίου κόσμου και θέτει σε συζήτηση μια ηθικά καταδικαστέα συμπεριφορά που αφορά τον χρηματισμό και την κλοπή. Το ερώτημα που αποτελεί άξονα προβληματισμού σε όλη τη διάρκεια της εφαρμογής είναι σε ποιον βαθμό τέτοιου είδους συμπεριφορές είναι αποτέλεσμα συγκεκριμένων συνθηκών και έλλειψης παιδείας και σε ποιον βαθμό οφείλονται σε εγγενή χαρακτηριστικά της ανθρώπινης φύσης.

Αξιοποιούνται τέσσερα διαφορετικά κείμενα που εξυπηρετούν τη σπειροειδή πορεία της διδασκαλίας α) προς την μεταφραστική προσέγγιση, β) προς τον συντακτικό ρόλο μετοχών, απαρεμφάτων και επιπλέον των δευτερευουσών προτάσεων και της γενικής γ) προς τη γραμματική προσέγγιση των συνηρημένων ρημάτων, των προσωπικών αντωνυμιών, του αόριστου β' και της παθητικής μετοχής. Ξεχωριστή σημασία δίνεται σε ζητήματα που συνήθως παραβλέπουμε, όπως τα άκλιτα μόρια και το φαινόμενο της κράσης.

Ο φαινομενικός μαξιμαλισμός των παραπάνω επιδιώξεων εξηγείται, εφόσον πρόκειται για πρόταση διδασκαλίας σε μαθητές που έχουν ήδη διδαχτεί τα φαινόμενα και βρίσκονται λίγο πριν από τις τελευταίες εξετάσεις στο σχολείο. Απαιτείται δηλαδή η αξιοποίηση ήδη κατακτημένων γνώσεων.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Γ. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σύλληψη και θεωρητικό πλαίσιο

Παιδαγωγικό πλαίσιο του σεναρίου είναι η αντίληψη για την προβληματίζουσα παιδεία που μπορεί να οδηγήσει σε χειραφετητικές πρακτικές (Φρέιρε 1974: 88-97). Ειδικότερα, και σε κοινωνιογλωσσολογικό επίπεδο σκοπός είναι η κριτική γλωσσική επίγνωση που βοηθά σε επίτευξη εκπαιδευτικών στόχων (Μπουτουλούση 2001: 223-229. Αρχάκης & Τσάκωνα 2011: 191-195. Phillips & Jorgensen 2009: 162-164) και η πολιτισμικά, κοινωνικά τοποθετημένη διδασκαλία που θα σέβεται και θα αξιοποιεί στοιχεία από τις ταυτότητες των μαθητών. Οι ταυτότητες γίνονται αντιληπτές όχι ως κάτι στατικό, αλλά με δυναμικό τρόπο και συνδιαμορφώνουν το μαθησιακό περιβάλλον (Αρχάκης & Τσάκωνα 2011: 37-53. Κουτσογιάννης 2011: 50-55).

Για τις Νέες Τεχνολογίες, βασική παραδοχή είναι ότι δεν υποκαθιστούν την ζωντανή επικοινωνία και την άμεση επαφή (Χριστίδης 1999: 191-192), ότι δεν αντιμετωπίζονται εργαλειακά αλλά ως περιβάλλον (Ζαγούρας κ.ά. 2010: 30-31). Στα πλαίσια της θεωρίας των πολυγραμματισμών προσπαθούμε να αξιοποιήσουμε γνώσεις και δεξιότητες που ήδη έχουν οι μαθητές, δηλαδή να πετύχουμε τη σύζευξη ψυχαγωγικής και μαθητικής πρακτικής.

Ειδικότερα για την αρχαία γλώσσα, έχουμε υπόψη ότι τα ζητήματα που ανακύπτουν κατά τη διδασκαλία της είναι ιδιαίτερα κρίσιμα και από εξωγλωσσική άποψη, εφόσον συνδέονται και με την εθνική ιδεολογία (Σκοπετέα 2001: 75-77. Λιάκος 2007). Αυτή είναι μία εξήγηση τόσο για τη θέση του αρχαιογλωσσικού μαθήματος στην εκπαίδευση (Πόλκας 2001: 234-238) όσο και για τις παραδοσιακές διδακτικές πρακτικές που ακόμα κυριαρχούν (Βαρμάζης 2003: 41-56).

Όλα τα προηγούμενα σημαίνουν ότι το σενάριο έρχεται σε αντίθεση με την παραδοσιακή διδασκαλία η οποία εντάσσει τις ΤΠΕ απλώς ως εργαλείο. Ωστόσο, υπάρχει και η επίγνωση ότι κάτι τέτοιο μπορεί να μείνει μόνο πρόθεση, εφόσον το σενάριο δεν εντάσσεται σε μία ευρύτερη πρακτική απέναντι στο γνωστικό αντικείμενο και στην εκπαίδευση ή δεν επιδιώκεται το παιδαγωγικό πλαίσιο που αφετηριακά προϋποτίθεται. Έτσι κι αλλιώς όμως, ας είναι έμπρακτη συνεισφορά στη

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
Πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

σχετική συζήτηση για τις ΤΠΕ και τη διδασκαλία των αρχαίων ελληνικών στη Δευτεροβάθμια (Πόλκας 2011).

Δ. ΣΚΕΠΤΙΚΟ-ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΣ ΤΟΥΣ

Γνώσεις για τον κόσμο, αξίες, πεποιθήσεις πρότυπα, στάσεις ζωής

Επιδιώκεται οι μαθητές / μαθήτριες:

- Να εμπεδώσουν ότι η αφετηρία προσέγγισης ενός κειμένου είναι ο κόσμος στον οποίο αναφέρεται. Να εντάξουν τα κείμενα στην ιστορική πραγματικότητα της εποχής τους.
- Να αντιληφθούν την ποικιλία και την πολυπλοκότητα του αρχαίου κόσμου, που εκτός από τον παραδειγματικό του χαρακτήρα έχει και πολλές αρνητικές πτυχές.
- Να αντιληφθούν ότι η αρχαιοελληνική γραμματεία περιλαμβάνει και κείμενα που δεν έχουν τον γνώριμο σχολικό και ηθικοπλαστικό χαρακτήρα.
- Να συζητήσουν για ηθικά ζητήματα που αφορούν τη συμπεριφορά σε δύσκολες καταστάσεις.
- Να αξιοποιήσουν κατακτημένες γνώσεις και δεξιότητες σχετικά με το μάθημα των αρχαίων ελληνικών και με την αξιοποίηση των ΤΠΕ.
- Να διαμορφώσουν θετική στάση απέναντι στην αρχαιοελληνική γραμματεία και να αντιληφτούν ότι αξίζει να τη γνωρίσουν ψάχνοντας οι ίδιοι.

Γνώσεις για τη γλώσσα

Επιδιώκεται οι μαθητές / μαθήτριες:

- Να συνειδητοποιήσουν ότι η αρχαία ελληνική δεν ήταν ενιαία γλώσσα και ότι αυτό που διδάσκονται είναι η αττική διάλεκτος.
- Να συνειδητοποιήσουν ότι γλώσσα είναι το κείμενο, από τη συνολική προσέγγιση του οποίου θα πρέπει να ξεκινούν την μελέτη του.
- Να αντιληφθούν ότι η μετάφραση του αρχαίου κειμένου πρέπει να βασίζεται στη γνώση του αρχαίου κόσμου.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
Πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

- Να αντιληφθούν ότι η μετάφραση είναι μία διαδικασία ανάλογη με την εποχή και τις συνθήκες που γίνεται.
- Να καταλάβουν ότι η νεοελληνική έχει αναλυτικότερο χαρακτήρα σε σχέση με την αρχαία και συνεπώς είναι αναγκαία η χρήση περιφράσεων στη μετάφραση.
- Να χρησιμοποιήσουν κατακτημένες γνώσεις, για να ξαναμελετήσουν τις ιδιαιτερότητες της αρχαίας που σχετίζονται με την σύνταξη των απαρεμφάτων και των μετοχών, με τους υποθετικούς λόγους και τις δευτερεύουσες προτάσεις.
- Να χρησιμοποιήσουν κατακτημένες γνώσεις, για να ξαναμελετήσουν τα συνηρημένα ρήματα, τις αντωνυμίες και τις παθητικές μετοχές.
- Να συζητήσουν για γλωσσικά στοιχεία και φαινόμενα, που συνήθως προσπερνάμε, όταν διδάσκουμε, όπως τα άκλιτα μόρια και το φαινόμενο της κράσης.

Γραμματισμοί

Επιδίδεται οι μαθητές / μαθήτριες:

- Να ασκηθούν σε συγκριτική μελέτη κειμένων και να εντάξουν τη γνώση της γλώσσας στη γνώση του κόσμου.
- Να αξιοποιήσουν στοιχεία της ψυχαγωγικής ταυτότητας και πρακτικές ψηφιακού γραμματισμού για σχολικούς/ μαθησιακούς σκοπούς.
- Να αξιοποιήσουν τεχνικές αναζήτησης στο διαδίκτυο και αξιολόγησης της ταυτότητας συγκεκριμένων διαδικτυακών τόπων.
- Να αξιολογήσουν τον ρόλο των ΤΠΕ ως σημειωτικών πόρων για την προσέγγιση της αρχαία γραμματείας.
- Να χρησιμοποιήσουν ψηφιακά περιβάλλοντα επικοινωνίας για σχολικούς και μαθησιακούς σκοπούς.
- Να χρησιμοποιήσουν τις ΤΠΕ, για να εκφράσουν την προσωπική τους ταυτότητα ως κοινωνικά υποκείμενα, δημιουργώντας δικά τους «κείμενα» σε ψηφιακό περιβάλλον.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

- Να αντιληφτούν ότι η προετοιμασία τους για τις Γενικές Εξετάσεις μπορεί να γίνει με πιο δημιουργικό τρόπο και αυτενέργεια.
- Να αντιληφτούν ότι μπορούν να ανταπεξέλθουν στις απαιτήσεις των Γενικών Εξετάσεων αξιοποιώντας κατακτημένες γνώσεις και δεξιότητες.

Διδακτικές πρακτικές

Μέσα από τις δραστηριότητες που προβλέπει το σενάριο εξυπηρετούνται και ευρύτεροι εκπαιδευτικοί στόχοι. Να αντιληφτούν οι μαθητές το σχολείο ως χώρο παιδαγωγικής ελευθερίας και δημιουργικότητας που μπορεί να νομιμοποιήσει αυτό που παραδοσιακά απαγορεύεται εξαιτίας του ανταγωνιστικού χαρακτήρα και του ατομικού ωφελιμισμού που κυριαρχεί: τη συνεργασία και την ομαδικότητα κατά τη διδακτική πράξη. Συνακόλουθα οι μαθητές θα αμφισβητήσουν την αντίληψη που ενισχύει τις ζεύξεις ανιαρό-ωφέλιμο, ευχάριστο-αναποτελεσματικό. Επίσης, να πιστέψουν ότι η κατάκτηση της γνώσης και η επίτευξη ατομικών στόχων μπορεί να γίνει αποτελεσματικότερα με συλλογική προσπάθεια, ακόμα και αν στόχος είναι η ατομική επιτυχία στις εξετάσεις για την είσοδο στην τριτοβάθμια εκπαίδευση.

Στο σενάριο προβλέπεται κλιμάκωση της δυσκολίας από την πρώτη ομάδα, που είναι πιο απαιτητική, προς την τέταρτη. Επίσης, υπάρχει και μία επιπλέον ομάδα (πέμπτη) με σκοπό να καλύψει τις δυνατότητες μαθητών με περισσότερες απαιτήσεις.

Ε. ΛΕΠΤΟΜΕΡΗΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ

Αφετηρία

Αφετηρία του σεναρίου είναι η εξέταση του μαθήματος στις Γενικές Εξετάσεις. Αυτό σημαίνει ότι προϋπόθεση για τη στοιχειώδη επιτυχία είναι να ληφθεί υπόψη ο τρόπος που εξετάζεται το μάθημα, όπως ορίζεται στο [Π.Δ 60/2006, αρ 15](#): 677. Σε σχέση με το αδίδακτο πεζό κείμενο αττικής διαλέκτου δίνεται σύντομο απόσπασμα και ζητείται α) η μετάφρασή του στη νέα ελληνική και β) μία ερώτηση γραμματικής και μία συντακτικού. Η βαθμολογία κατανέμεται σε 20/40 για τη μετάφραση και από 10/40 για τη γραμματική και το συντακτικό.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
Πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Στο σενάριο η γλώσσα προσεγγίζεται με αφετηρία βασικές γνώσεις για τον κόσμο, στον οποίο αναφέρεται, και με αρχικό σκοπό την συνολική κατανόηση του κειμένου. Ακολουθεί η συντακτική προσέγγιση, ενώ η εστίαση στη γραμματική είναι το τελευταίο πράγμα που επιχειρείται. Αυτή η πρακτική έρχεται σε αντίθεση με την παραδοσιακή διδασκαλία που στηρίζεται στην γραμματοσυντακτική εξομάλυνση. Συχνά, στην παραδοσιακή διδασκαλία τα αρχαία κείμενα παρουσιάζονται χωρίς κάποια πληροφορία για αυτά, ακόμα και χωρίς στοιχεία της ταυτότητάς τους, κυριολεκτικά ως «άγνωστα». Στο σενάριό μας υπάρχουν σύντομα εισαγωγικά κείμενα που προσανατολίζουν τους μαθητές. Επίσης, υπάρχει πορεία που κλιμακώνει την εμπάθунση στα φαινόμενα που μας απασχολούν.

Συνεπώς, το σενάριο στοχεύει να δώσει ένα άλλο μοντέλο προσέγγισης και οπτικής που εμπλέκει ενεργά τους μαθητές, αξιοποιεί νέες επιστημονικές κατακτήσεις και ταυτόχρονα απαντά στα ερωτήματα των μαθητών που σχετίζονται με τη βαθμολόγησή τους στις εξετάσεις. Τέλος, πρέπει να αναφερθεί ότι η ιδέα προήλθε από ομιλία του Φάνη Κακριδή με τίτλο [«Χρημάτων ήσσονες: καταχραστές του δημοσίου πλούτου»](#).

Σύνδεση με τα ισχύοντα στο σχολείο

Το σενάριο προσανατολίζεται και στις απαιτήσεις του σχολείου και των Γενικών Εξετάσεων (Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων, [Αναζήτηση θεμάτων πανελλαδικώς εξεταζόμενων μαθημάτων](#), Π.Δ 60/2006). Ακολουθεί τις οδηγίες του μαθήματος (ΥΠΕΠΘ-ΠΙ 2006: 52) και εκμεταλλεύεται το υποστηρικτικό υλικό από την [Πύλη για την ελληνική γλώσσα](#) και από το [Ψηφιακό Σχολείο](#). Επίσης, ανατρέχει στα [Ψηφιακά Εκπαιδευτικά Βοηθήματα](#).

Αξιοποίηση των ΤΠΕ

Οι ΤΠΕ αξιοποιούνται ως μαθησιακός πόρος, αλλά και ως χώρος, όπου θα απελευθερωθεί η μαθητική πρωτοβουλία και δημιουργικότητα. Οι μαθητές μπορούν να αναζητήσουν και μόνοι τους υλικό, για να ανταποκριθούν στις δραστηριότητες. Επίσης, θα δημιουργήσουν δικά τους κείμενα διαφόρων μορφών.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
Πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Αυτή η διάσταση στοχεύει στα εσωτερικά κίνητρα, για να αναδειχθεί η αξία του αρχαίου κειμένου σε σχέση με τις ταυτότητές τους. Ζητούμενο λοιπόν είναι να έχουμε ένα αποτέλεσμα που θα εξωτερικεύει και θα δημοσιοποιήσει στοιχεία του σεναρίου και της δραστηριότητας.

Πρακτικά θα πρέπει να προσέξουμε ορισμένα μικρά, αλλά σημαντικά πράγματα. Είναι προτιμότερο ένα ψηφιακό περιβάλλον με εύκολη πλοήγηση (μενού σε δύο επίπεδα, ώστε να πηγαίνουμε με ένα κλικ στη σελίδα που θέλουμε) για να μην χανόμαστε εμείς και κυρίως οι μαθητές, οι εξωτερικές υπερσυνδέσεις να ανοίγουν σε νέα παράθυρα/ καρτέλες του περιηγητή, για να μην χάνεται το αρχικό περιβάλλον του σεναρίου, οι οδηγίες να δίνονται με μικρές προτάσεις και ανάλογα με το περιβάλλον, δηλαδή χρήση περισσότερων παραγράφων, μορφοποίηση των οδηγιών με έντονα γράμματα και χρώματα αλλά χωρίς υπερβολές. Ακόμη, να υπάρχουν στοιχεία επικοινωνίας (διεύθυνση ηλεκτρονικού ταχυδρομείου) στο ψηφιακό περιβάλλον του σεναρίου, για να διευκολυνθεί η αναγκαία επικοινωνία.

Χρειάζεται προσοχή στα παραδείγματα, γιατί μπορεί να λειτουργήσουν σαν πρότυπο μίμησης. Καλύτερα να δίνεται η μορφή χωρίς το περιεχόμενο (π.χ. εννοιολογικοί χάρτες). Μπορεί να παρεξηγηθεί εύκολα η δραστηριότητα και να αποπροσανατολιστούν οι μαθητές θεωρώντας ότι σκοπός είναι να εξασκηθούν στο μέσο (ΤΠΕ).

Τέλος, καλό είναι να ενθαρρύνονται οι μαθητές, για να αξιοποιούν δικούς τους λογαριασμούς σε διαδικτυακές υπηρεσίες. Σε τεχνικά ζητήματα μπορούμε να εμπιστευόμαστε και να δεχόμαστε τις λύσεις που βρίσκουν ή προτείνουν οι μαθητές, εφόσον είναι πιθανόν να είναι αποτελεσματικότεροι από μας. Σχετικά με τα φύλλα εργασίας δεν είναι αναγκαίο να δίνονται έντυπα, εκτός και αν ζητηθούν από τους μαθητές.

Κείμενα

Κείμενα εκτός σχολικών εγχειριδίων

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

[Η Ελληνική Αρχαιότητα: Πόλεμος - Πολιτική – Πολιτισμός](#) [πηγή: Δ. Ι. Κυρτάτα και Σπ. Ι. Ράγκου. Αρχαιογνωσία και Αρχαιογλωσσία στη Μέση Εκπαίδευση. Ψηφίδες για την Ελληνική Γλώσσα].

Υποστηρικτικό / εκπαιδευτικό υλικό

Ιστοσελίδες

[Ιστορίαι Ηροδότου, εκ της παλαιάς εις την καθ' ημάς γλώσσαν εξηγημένοι](#) [πηγή: Α.Γ. Σκαλίδου, τόμος δεύτερος, Τύποις Διονυσίου Κορομηλά.1874-1875: 292-293. Ανέμη. The Digital Library of Modern Greek Studies].

[Πλουτάρχου, Βίοι Παράλληλοι](#) [πηγή: μετάφρασις υπό Α. Ρ. Ραγκαβή, τόμος τέταρτος. Εν Αθήναις: Τύποις Διονυσίου Κορομηλά.1865: 12-13. Ανέμη. The Digital Library of Modern Greek Studies].

[Επιτομή του Μεγάλου Λεξικού της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας των H. D. Liddell και R. Scott](#) [πηγή: Αρχαία Ελληνική Γλώσσα και Γραμματεία. Ψηφίδες για την Ελληνική Γλώσσα].

[Λεξικό Liddell – Scott](#) [πηγή: Τμήμα Μαθηματικών Πανεπιστημίου Αιγαίου].

[Liddell – Scott](#) [πηγή: Thesaurus Linguae Graecae].

[Λεξικό](#) [πηγή: Academic Dictionaries and Encyclopedias].

[Κλιτικό Λεξικό της αρχαίας ελληνικής γλώσσα;](#) [πηγή: Lexigram].

[Πλούταρχος, Αριστείδης 4.2-3](#) [πηγή: Μικρός Απόπλους].

[Ηρόδοτος, Ιστοριῶν ὀγδόη ἐπιγραφομένη Οὐρανία \(Η΄, 4-5\)](#) [πηγή: Βικιθήκη].

[Ξενοφών, Λακεδαιμονίων πολιτεία 2, 7-8](#) [πηγή: Βικιθήκη].

[Ξενοφώντα, «Λακεδαιμονίων Πολιτεία»](#) [μετάφραση: Στάθης Παπακωνσταντίνου].

[Ο Χειρίσοφος γλευάζει τους αθηναϊκούς θεσμούς](#) [πηγή: Περιφέρεια της Μούρθια, Υπουργείο Παιδείας, Κατάρτισης και Απασχόλησης. Γραφείο Προγραμματισμού και Εκπαιδευτική Διοίκηση. Ειδικές διακρίσεις: High School 2011-2012].

[Ψηφιακό Σχολείο](#)

[Ψηφιακά Εκπαιδευτικά Βοηθήματα](#)

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
Πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Διδακτική πορεία / στάδια / φάσεις

Πριν από την εφαρμογή του σεναρίου φροντίζουμε να έχουμε δημιουργήσει ιστολόγιο του σεναρίου με καθορισμένη τη μορφή και τη δομή που θέλουμε, έτσι ώστε να διευκολυνθεί η συγκέντρωση και η δημοσιοποίηση της δουλειάς των μαθητών. Το περιεχόμενο των δημοσιευμάτων ακολουθεί τη δομή του σεναρίου και αντιστοιχεί στα ερωτήματα που θα απασχολήσουν τους μαθητές.

Οι ομάδες μπορεί να γίνουν από τους ίδιους τους μαθητές, αφού ενημερωθούν για τη σχετικά μεγαλύτερη «δυσκολία» που έχουν οι δύο πρώτες ομάδες από τις δύο επόμενες. Ουσιαστικά πρόκειται για δύο ομάδες ερωτήσεων με αρκετές κοινές, πρακτικά για τέσσερις ομάδες μαθητών, ώστε να καλυφτεί ένα τμήμα. Επίσης, οι μαθητές θα ενημερωθούν για τον ρόλο της πέμπτης ομάδας η οποία απευθύνεται σε όσους ολοκληρώνουν τις δραστηριότητες των ομάδων τους. Βέβαια, καλό θα είναι να υπάρχει τουλάχιστον ένας μαθητής σε κάθε ομάδα εξοικειωμένος με τις ΤΠΕ. Επίσης, σε κάθε φάση θα τίθεται το ερώτημα, αν ηθικά καταδικαστέες συμπεριφορές, όπως ο χρηματισμός και η κλοπή, είναι αποτέλεσμα συγκεκριμένων συνθηκών και έλλειψης παιδείας ή οφείλονται σε εγγενή χαρακτηριστικά της ανθρώπινης φύσης.

1^η φάση:

Το κείμενο που αξιοποιείται στην πρώτη φάση είναι του Ηρόδοτου και αναφέρεται στη ναυμαχία στο Αρτεμίσιο με θεματική εστίαση στη συμπεριφορά του Θεμιστοκλή. Στόχος είναι να αποκτήσουν οι μαθητές επίγνωση ότι διδάσκονται τη γραμματική της αττικής και όχι εν γένει μιας μεταφυσικά ενιαίας αρχαίας γλώσσας. Παράλληλα με την κατανόηση του κειμένου, η οποία βασίζεται σε συγκεκριμένες ερωτήσεις γίνεται φανερό ότι μπορούμε να προσεγγίσουμε ένα κείμενο στο σύνολό του, χωρίς να ξεκινάμε από την επακριβή γνώση μορφολογικών στοιχείων. Η γλώσσα του κειμένου με τα διαλεκτικά στοιχεία γίνεται αφετηρία, για να τεθούν τα εξής ζητήματα: οι συναιρέσεις φωνηέντων, η προσωπική αντωνυμία, η παθητική μετοχή, ο συντακτικός ρόλος του απαρεμφάτου και της μετοχής. Πρακτικά οι μαθητές αξιοποιούν κατακτημένες γνώσεις και ανατρέχουν σε ψηφιακά αρχαιογνωστικά και αρχαιογλωσσικά περιβάλλοντα. Στις επιπλέον δραστηριότητες ζητείται η ενασχόληση

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

με το ρήμα δέω/ δέομαι, η άσκηση σύνταξης του απαρεμφάτου και η σύγκρισή του πρωτότυπου κειμένου με την αττικίζουσα μετάφραση του 19^{ου} αι. ([Φύλλο 1](#)).

2^η φάση:

Στη φάση αυτή μας απασχολεί σύντομο κείμενο του Πλούταρχου, το οποίο χαρακτηρίζει τον Θεμιστοκλή με αφορμή την αντιπαράθεσή του με τον Αριστείδη. Από τους μαθητές ζητείται να συγκρίνουν το κείμενο με μετάφραση σε αττικίζουσα γλώσσα και να αποφανθούν ποιο είναι το πρωτότυπο. Η σύνταξη των μετοχών, ο αόριστος β' και η παθητική μετοχή είναι τα σημεία στα οποία επικεντρώνουμε τη μελέτη. Επιπλέον γίνεται αναφορά στον συντακτικό ρόλο της γενικής και στον τρόπο του χαρακτηρισμού της ([Φύλλο 2](#)).

3^η φάση:

Το τρίτο κείμενο είναι ένα απόσπασμα από τη Λακεδαιμονίων Πολιτεία. Οι δύο ομάδες απαντούν σε συγκεκριμένες ερωτήσεις κατανόησης, ενώ στις άλλες δύο δίνεται μετάφραση και ζητείται να αντιστοιχίσουν νεοελληνικές φράσεις με αυτές τις οποίες αποδίδουν. Θέμα του κειμένου είναι η εκπαίδευση των Σπαρτιατών στην κλοπή και η σκοπιμότητά της. Γλωσσικά, οι μαθητές θα εστιάσουν στη σύνταξη του απαρεμφάτου και στα συνηρημένα ρήματα. Επίσης, ρητή έμφαση δίνεται στα άκλιτα μόρια και στο φαινόμενο της κράσης. Πρόκειται για δύο σημεία που συνήθως παραμένουν ασχολίαστα, προκαλούν την αμηχανία των μαθητών και συχνά δυσκολεύουν ιδιαίτερα την κατανόηση. Οι επιπλέον ερωτήσεις, της πέμπτης ομάδας, αφορούν τους υποθετικούς λόγους και τις δευτερεύουσες προτάσεις ([Φύλλο 3](#)).

4^η φάση:

Στη φάση αυτή επανερχόμαστε σε όσα γλωσσικά ζητήματα θίξαμε στις προηγούμενες φάσεις. Σκοπός είναι να γίνει μια τελευταία ανακεφαλαίωση ή και έλεγχος του αποτελέσματος. Το κείμενο είναι διάλογος ανάμεσα στον Ξενοφόντα και τον Χειρίσοφο, όταν στην πορεία των μυρίων παρουσιάζεται η ανάγκη να δράσουν κρυφά, σαν κλέφτες. Οι συνομιλητές καταλογίζουν ο ένας στον άλλο μεγαλύτερη ικανότητα (Κύρου Ανάβασις, 4.6.14-16). Στα φύλλα εργασίας, οι ομάδες Α και Γ απαντούν σε εισαγωγικές ερωτήσεις για τον κόσμο και κατανόησης για το κείμενο,

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ενώ οι ομάδες Β και Δ όχι. Έτσι μπορεί να υπάρξει ένα μέτρο σύγκρισης, για να κρίνουμε πόσο βοηθά η ευρύτερη αρχαιογνωστική προσέγγιση. Οι ερωτήσεις συντακτικού και γραμματικής διατυπώνονται με δύο τρόπους: είτε τον κλασικό τρόπο εξέτασης του μαθήματος (π.χ. συμβάλλομαι: να γραφούν οι μετοχές του αορίστου β), είτε με τρόπο που απαιτεί κριτική ανάγνωση του κειμένου (π.χ. Να βρεθούν οι δύο τύποι παθητικού αορίστου). Επίσης, ιδιαίτερο ενδιαφέρον έχουν η πρώτη ερώτηση του συντακτικού, όπου οι μαθητές θα πρέπει να αναγνωρίσουν τον τύπο «έγωγε», και η πρώτη της γραμματικής, όπου οι μαθητές θα πρέπει να αναγνωρίσουν γραμματικά τον τύπο «πειρᾶσθε».

Οι ερωτήσεις της πέμπτης ομάδας εστιάζουν στους υποθετικούς λόγους και στις δευτερεύουσες προτάσεις ([Φύλλο 4](#)).

Τέλος, δίνεται σε ξεχωριστό φύλλο εργασίας ένα τεστ από την Μούρθια της Ισπανίας ([φύλλο 5](#)).

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

ΣΤ. ΦΥΛΛΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Φύλλο εργασίας 1

Κείμενο 1 [πείθουσι ἐπὶ μισθῶ]

Προσοχή: Στο τέλος του σεναρίου θα κληθείτε να διατυπώσετε άποψη, αν ηθικά καταδικαστέες συμπεριφορές, όπως ο χρηματισμός και η κλοπή, είναι αποτέλεσμα συγκεκριμένων συνθηκών και έλλειψης παιδείας ή οφείλονται σε εγγενή χαρακτηριστικά της ανθρώπινης φύσης.

Σύντομη εισαγωγή: το κείμενο του Ηρόδοτου (485-421/415 π.Χ.) αναφέρεται στην ναυμαχία στο Αρτεμίσιο που έγινε ταυτόχρονα με τη μάχη στις Θερμοπύλες (480 π.Χ.). Είμαστε στη στιγμή που οι Έλληνες αντιλαμβάνονται το μέγεθος που έχει ο στόλος των Περσών (Ξέρξης). Ο Σπαρτιάτης Ευρυβιάδης είναι αρχηγός του ελληνικού στόλου και ο Θεμιστοκλής είναι ναύαρχος των Αθηναίων.

«Τότε δὲ οὗτοι οἱ καὶ ἐπ’ Ἀρτεμισίον Ἑλλήνων ἀπικόμενοι ὡς εἶδον νέας τε πολλὰς καταχθείσας ἐς τὰς Ἀφέτας καὶ στρατιῆς ἅπαντα πλέα, ἐπεὶ αὐτοῖσι παρὰ δόξαν τὰ πρήγματα τῶν βαρβάρων ἀπέβαινε ἢ ὡς αὐτοὶ κατεδόκεον, καταρρώδησαντες δρησμὸν ἐβουλεύοντο ἀπὸ τοῦ Ἀρτεμισίου ἔσω ἐς τὴν Ἑλλάδα. Γνόντες δὲ σφέας οἱ Εὐβοέες ταῦτα βουλευομένους ἐδέοντο Εὐρυβιάδew προσμεῖναι χρόνον ὀλίγον, ἔστ’ ἂν αὐτοὶ τέκνα τε καὶ τοὺς οἰκέτας ὑπεκθέωνται. Ὡς δ’ οὐκ ἔπειθον, μεταβάντες τὸν Ἀθηναίων στρατηγὸν πείθουσι Θεμιστοκλέα ἐπὶ μισθῶ τριήκοντα ταλάντοισι, ἐπ’ ᾧ τε καταμείναντες πρὸ τῆς Εὐβοίης ποιήσονται τὴν ναυμαχίην. Ὁ δὲ Θεμιστοκλῆς τοὺς Ἕλληνας ἐπισχεῖν ᾧδε ποιέει· Εὐρυβιάδew τούτων τῶν χρημάτων μεταδοῖ πέντε τάλαντα ὡς παρ’ ἔωυτοῦ δῆθεν διδούς».

[Ηρόδοτος, Ἱστοριῶν ὀγδόη ἐπιγραφομένη Οὐρανία](#) (Η΄, 4-5)

Λεξιλόγιο

- πλέα (ὁ πλέως, ἡ πλέα, τὸ πλέων): πλήρης, γεμάτος
- δρασμός: ο (ἰων. δρησμός) απόδραση δραπέτευση.
- καταρρωδῶ, ἔω: (ἰων. τ. τού κατορρωδῶ) φοβάμαι πολύ, τρομάζω

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

- *ὑπεκθέωνται, ὑπεκθῶνται*: γ' πληθυντικό, υποτακτική, αόριστος β', μέση φωνή του *ὑπεκτίθεμαι*: και σπάν. ενεργ. τ. *ὑπεκτίθημι* (για πρόσ. ή πράγμ.) μεταφέρω σε ασφαλή τόπο, φυγαδεύω, απομακρύνω από κίνδυνο

Μπορείτε να βρείτε και όποιες άλλες λέξεις θέλετε στην [Επιτομή του Μεγάλου Λεξικού της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας των H.G. Liddell & R. Scott](#). Εναλλακτικά δοκιμάστε και ένα άλλο «πολυλεξικό» [εδώ](#).

Ερωτήσεις

Από τον κόσμο

1. Στοιχεία για την ναυμαχία στο Αρτεμίσιο

[Μάχη των Θερμοπυλών](#)

[Η ναυμαχία του Αρτεμισίου](#)

[Ελληνική Αρχαιότητα: Πόλεμος – Πολιτική – Πολιτισμός](#)

Κάνε αναζήτηση, με την επιλογή που σου δίνει ο περιηγητής, της λέξης «Αρτεμίσιο».

Στο κείμενο

Απαντήστε στις ερωτήσεις με βάση το κείμενο του Ηρόδοτου:

1. Τι είδαν (*εἶδον*) οι Έλληνες που βρίσκονται στο Αρτεμίσιο;
2. Πώς εξελίσσονται τα πράγματα (*πρήγματα*);
3. Τι σκέφτονταν (*ἐβουλεύοντο*) να κάνουν;
4. Ποιες είναι οι κινήσεις που κάνουν οι Ευβοείς; Τι ζητούν (*ἐδέοντο*); Γιατί; Από ποιον; Τι θέλουν να εξασφαλίσουν; Σε ποιον πηγαίνουν στη συνέχεια; Με ποιον τρόπο πείθουν;
5. Τι έκανε ο Θεμιστοκλής;
6. Κρίνετε θετικά και αρνητικά τη στάση του Ευρυβιάδη και τις ενέργειες του Θεμιστοκλή. Κρίνετε θετικά και αρνητικά τις ενέργειες που έκαναν οι Ευβοείς.

Στη λέξη

ΑΒ8. Στο κείμενο υπάρχουν τύποι λέξεων που διαφέρουν από τους τύπους της αττικής διαλέκτου που διδάσκονται στο σχολείο. Να τους εντοπίσετε και να τους «διορθώσετε»:

ΑΒ8α. τέσσερις λέξεις που έχουν ασυναίρετες ακολουθίες φωνηέντων.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
Πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

- ΑΒ8β. τέσσερις περιπτώσεις χρήσης του /η/ αντί για το /α/
- ΑΒ8γ. δύο περιπτώσεις, στις οποίες θα έπρεπε να υπάρχει τροπή του /π/ σε /φ/ (εξαιτίας του δασέος φωνήεντος που ξέρουμε ότι ακολουθεί).
- ΓΔ8. Η γλώσσα του Ηρόδοτου έχει στοιχεία της ιωνικής διαλέκτου η οποία μοιάζει πολύ με την αττική, αλλά διαφοροποιείται σε ορισμένα σημεία. Στο κείμενο μπορείτε να βρείτε τα εξής:
- ΓΔ8α. υπάρχουν ασυναίρετες ακολουθίες φωνηέντων (ea, ee, eo) (όπως ο τύπος *ὑπεκθῆωνται* αντί για *ὑπεκθῶνται*). Βρείτε άλλες τέσσερις περιπτώσεις και διορθώστε σύμφωνα με την αττική γραμματική.
- ΓΔ8β. παρατηρήστε τη χρήση του /η/ αντί για το /α/ (όπως ο τύπος *δρησμός* αντί για *δρασμός*). Βρείτε άλλες τέσσερις περιπτώσεις και διορθώστε σύμφωνα με την αττική γραμματική.
- ΓΔ8γ. απώλεια της δασύτητας, (παράδειγμα στα νεοελληνικά, διατήρηση δασύτητας: αντί+Έλληνας= ανθέλληνας, απώλεια δασύτητας: αντί+ήλιος= ανηλιακό, και όχι ανθηλιακό). Βρείτε στο κείμενο του Ηρόδοτου δύο περιπτώσεις, όπου δεν υπάρχει δασύτητα και διορθώστε σύμφωνα με την αττική γραμματική.
- ΑΒ9. Χαρακτηρίστε συντακτικά τη μετοχή «καταχθείσας». Δικαιολογήστε τον χαρακτηρισμό.
- ΓΔ9. Η μετοχή «καταχθείσας» είναι κατηγορηματική. Δικαιολογήστε για ποιον λόγο.
- ΑΒ10. Χαρακτηρίστε συντακτικά το απαρέμφατο «προσμεῖναι». Δικαιολογήστε τον χαρακτηρισμό.
- ΓΔ10. Το απαρέμφατο «προσμεῖναι» είναι αντικείμενο στο ρήμα «ἐδέοντο». Βρείτε, αν είναι τελικό ή ειδικό και αν έχουμε ταυτοπροσωπία ή ετεροπροσωπία.
- ΑΒ11. Βρείτε και χαρακτηρίστε γραμματικά τον τύπο της προσωπικής αντωνυμίας που υπάρχει στο κείμενο (προσοχή στην ασυναίρετη ακολουθία φωνηέντων).
- ΓΔ11. Χαρακτηρίστε γραμματικά τον τύπο «σφέας» (προσοχή στην ασυναίρετη ακολουθία φωνηέντων).

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

ΑΒ12. Βρείτε και χαρακτηρίστε γραμματικά την παθητική μετοχή που υπάρχει στο κείμενο (πρόκειται για μετοχή του ρήματος *κατάγω*).

ΓΔ12. Χαρακτηρίστε γραμματικά τον τύπο «*καταχθείσας*».

13. Δείτε και θυμηθείτε [τα συνηρημένα ρήματα](#) στη Γραμματική της Αρχαίας Ελληνικής

Αναστοχασμός

14. Τα γραμματικά στοιχεία της ιωνικής διαλέκτου που εντοπίσατε στο κείμενο σάς εμπόδισαν να το κατανοήσετε;

15. Ποια θέση έχουν στη σχολική διδασκαλία οι διάλεκτοι της αρχαίας ελληνικής; Εξηγήστε σύντομα τη διαπίστωσή σας.

16. Νιώσατε να κερδίζετε κάτι συγκρίνοντας γραμματικούς τύπους με τη γραμματική της αττικής διαλέκτου την οποία διδάσκεστε στο σχολείο;

Επιπλέον δραστηριότητες συντακτικού και γραμματικής σε ξεχωριστή ομάδα

Ε1α. Συντάξτε αναλυτικά τη φράση: «*ἐδέοντο Εὐρυβιάδεω προσμείναι χρόνον ὀλίγον*». Αποδώστε [σχηματικά](#).

Ε1β. Τι πτώση είναι ο τύπος «*Εὐρυβιάδεω*»;

Ε2α. Μελετήστε προσεκτικά το ρήμα «*ἐδέοντο*». Δείτε την πλήρη κλίση [εδώ](#).

Ε2β. Παρατηρήστε τους συνηρημένους και τους ασυναίρετους τύπους. Σε ποια περίπτωση γίνεται συναίρεση;

Ε2γ. Σχολιάστε την ετυμολογία του με όσα θα βρείτε [εδώ](#), [εδώ](#) και [εδώ](#).

Ε3. Προσέξτε τις λέξεις: *ἀντοῖσι, τάλαντοισι*. Για ποιους τύπους πρόκειται;

Ε4. Συγκρίνετε με βάση όσα ξέρετε για την αρχαία αττική διάλεκτο την «*μετάφραση*» με το κείμενο του Ηροδότου:

α) την ύπαρξη ή όχι *απαρεμφάτων*, το είδος των δευτερευουσών προτάσεων, πώς συντάσσονται οι μετοχές που χρησιμοποιούνται, τη διατύπωση αρνήσεων.

β) Τις καταλήξεις στους τύπους των λέξεων.

μετάφραση:

«*Τότε δὲ οὗτοι οἱ εἰς τὸ Ἀρτεμίσιον ἐλθόντες Ἕλληνες ἰδόντες ὅτι πολλὰ πλοῖα εἶχον καταβῆ εἰς τὰς Ἀφέτας, ὅτι ὅλη ἡ χώρα ἔβριθε στρατευμάτων, ὅτι αἱ*

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ὑποθέσεις τῶν βαρβάρων ἐπετύγχανον πλείοτερον παρ' ὅσον ὑπέθετον, ἐφοβήθησαν καὶ ἐσκέπτοντο νὰ φύγωσι ἀπὸ τοῦ Ἀρτεμισίου εἰς τὰ ἐνδότερα τῆς Ἑλλάδος. Ἐνοήσαντες δὲ οἱ Εὐβοεῖς ὅτι συνεσκέπτοντο ταῦτα παρεκάλεσαν τὸν Εὐρυβιάδην νὰ προσμείνει ὀλίγον χρόνον μέχρις οὗ θέσωσιν ἐν ἀσφαλεῖ τόπῳ τὰ τέκνα καὶ τοὺς οἰκέτας των. Ἐπειδὴ ὁμως δὲν τὸν ἔπειθον, μεταβάντες εἰς τὸν στρατηγὸν τῶν Ἀθηναίων Θεμιστοκλέα ἔπεισαν αὐτὸν διὰ τριάκοντα ταλάντων νὰ μείνει ὁ στόλος πρὸ τῆς Εὐβοίας καὶ νὰ ναυμαχήσῃ. Ὁ δὲ Θεμιστοκλῆς διὰ νὰ κρατήσῃ ἐκεῖ τοὺς Ἕλληνας, ἰδοὺ τί ἔπραξεν· ἐκ τῶν τριάκοντα ταλάντων δίδει πέντε εἰς τὸν Εὐρυβιάδην, ὡς νὰ τὰ ἔδιδε δῆθεν ἀφ' ἑαυτοῦ». [[Ἱστορία Ηροδότου](#)].

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Φύλλο εργασίας 2

Κείμενο 2 [χειρὸς οὐ κρατῶν]

Προσοχή: Στο τέλος του σεναρίου θα κληθείτε να διατυπώσετε άποψη, αν ηθικά καταδικαστέες συμπεριφορές, όπως ο χρηματισμός και η κλοπή, είναι αποτέλεσμα συγκεκριμένων συνθηκών και έλλειψης παιδείας ή οφείλονται σε εγγενή χαρακτηριστικά της ανθρώπινης φύσης.

Σύντομη εισαγωγή: ο Αριστείδης (περίπου 550 π.Χ.-467 π.Χ.) είχε εκλεγεί ελεγκτής δημοσίων εσόδων. Στο μικρό απόσπασμα από το κείμενο του Πλούταρχου (περίπου 45 - 120 μ. Χ.) χαρακτηρίζεται ο Θεμιστοκλής (527 - 459 π.Χ.) που τον συναντήσαμε και στο κείμενο του Ηρόδοτου.

κείμενο α΄:

Τῶν δὲ δημοσίων προσόδων αἶρεθεὶς ἐπιμελητῆς οὐ μόνον τοὺς καθ' αὐτόν, ἀλλὰ καὶ τοὺς πρὸ αὐτοῦ γενομένους ἄρχοντας ἀπεδείκνυε πολλὰ νενοσφισμένους, καὶ μάλιστα τὸν Θεμιστοκλέα·

σοφὸς γὰρ ἀνὴρ, τῆς δὲ χειρὸς οὐ κρατῶν.

Διὸ καὶ συναγαγὼν πολλοὺς ἐπὶ τὸν Ἀριστείδην ἐν ταῖς εὐθύναις διώκων κλοπῆς (γενικῆ αἰτίας) καταδίκη περιέβαλεν, ὥς φησιν Ἰδομενεύς.

[Πλούταρχος, Αριστείδης 4.2-3]

κείμενο β΄:

Ἐκλεχθεὶς δ' ἐπιμελητῆς τῶν δημοσίων προσόδων, οὐ μόνον τοὺς ἐφ' ἑαυτοῦ ἀλλὰ καὶ τοὺς πρὸ αὐτοῦ ἄρχοντας ἀπεδείκνυε σφετερισθέντας, καὶ μάλιστα τὸν Θεμιστοκλέα·

«Ἄνθρω, σοφός, πλὴν τῆς χειρὸς του μὴ κρατῶν».

Διὰ τοῦτο συνασπίσας οὗτος πολλοὺς κατὰ τοῦ Ἀριστείδου, ὅταν εὐθύναι ἐδίδοντο, τὸν κατηγορήσε, καὶ κατόρθωσε νὰ τὸν καταδικάσῃ ἐπὶ κλοπῇ, ὥς λέγει ὁ Ἰδομενεύς.

[Πλούταρχος, Βίοι Παράλληλοι]

Λεξιλόγιο

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

- *ἐν ταῖς εὐθύναις*: Στο τέλος της θητείας τους όλοι οι άρχοντες, μικροί και μεγάλοι, έδιναν λόγο για τα πεπραγμένα τους (*εὐθυναί*).
- *νενοσφισμένους*: μετοχή παρακειμένου, αρσενικό, αιτιατική, πληθυντικός, μέση, *νοσφίζω. νοσφίζομαι* (και σπάν. *νοσφίζω*) ιδιοποιούμαι, οικειοποιούμαι παράνομα, σφετερίζομαι, κλέβω, αρπάζω.

Αν χρειάζεσαι ερμηνεία και άλλων λέξεων πήγαινε εδώ: [Επιτομή του Μεγάλου Λεξικού της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας των H.G. Liddell & R. Scott](#). Εναλλακτικά δοκιμάστε και ένα άλλο «πολυλεξικό» [εδώ](#).

Ερωτήσεις

Από τον κόσμο

1. Για την αρχαία αθηναϊκή δημοκρατία και τους άρχοντες μπορείς να πας [εδώ](#). Κάνε αναζήτηση, με την επιλογή που σου δίνει ο περιηγητής, της λέξης «άρχοντες».

Στο κείμενο

2. Ποιο από τα δύο κείμενα είναι το πρωτότυπο και ποιο η «μετάφραση» του 1865; Από ποια στοιχεία οδηγήθηκες στην απάντησή σου; Για ποιον λόγο τα δύο κείμενα μοιάζουν τόσο πολύ;

3. Μεταφράστε το απόσπασμα (προσέξτε ποια είναι τα υποκείμενα των ρημάτων και των μετοχών).

4. Πώς κρίνετε τη συμπεριφορά του Θεμιστοκλή;

Στη λέξη

A5. Εντοπίστε και χαρακτηρίστε συντακτικά τις δύο μετοχές μέσης φωνής και τη μία παθητική.

B5. Να χαρακτηρίσετε συντακτικά τις μετοχές: *αίρεθεις*, *γενομένους*, *νενοσφισμένους*.

ΓΔ5. Εξηγήστε, γιατί η μετοχή «*αίρεθεις*» είναι επιρρηματική χρονική συνημμένη, γιατί η μετοχή «*γενομένους*» είναι επιθετική, γιατί η μετοχή «*νενοσφισμένους*» είναι κατηγορηματική.

βα. Δημιουργήσε [εδώ](#) ένα σχεδιάγραμμα για τον συντακτικό ρόλο των μετοχών.

Χρησιμοποιήστε σαν παραδείγματα από το κείμενο τρεις φράσεις με μετοχές με

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

διαφορετικό συντακτικό ρόλο, δηλαδή μία επιθετική, μία κατηγορηματική και μία επιρρηματική. (Εναλλακτικά μπορείτε να κάνετε ένα αρχείο παρουσίασης).

ββ. Προσθέστε για κάθε περίπτωση ένα ακόμα παράδειγμα από το [Συντακτικό Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας](#) του Γυμνασίου (Επιλέξτε περιεχόμενα από το αναδυόμενο μενού/ κατάλογο στο πάνω δεξί μέρος της οθόνης).

βγ. Προσθέστε για κάθε περίπτωση ένα παράδειγμα από τις [Αρχές Σύνταξης της Αρχαιοελληνικής Γλώσσας](#) που έχει η Πύλη.

βδ. και ένα ακόμα παράδειγμα από το σχολικό [Συντακτικό της Αρχαίας Ελληνικής](#) (του Α.Β. Μουμτζάκη) σελ. 89-104.

βε. Επίσης, μπορείτε να συμβουλευτείτε το παλιό [σχολικό συντακτικό](#) του Αχιλλέα Τζάρτζανου, σελ. 147-154.

ΑΒ7. Βρείτε και χαρακτηρίστε γραμματικά την παθητική μετοχή που υπάρχει στο κείμενο (πρόκειται για μετοχή του ρήματος «αίρω»).

ΓΔ7. Χαρακτηρίστε γραμματικά τον τύπο «αίρεθεις».

8. Δείτε και θυμηθείτε την κλίση των [παθητικών μετοχών](#).

ΑΒ9. Βρείτε και χαρακτηρίστε γραμματικά τους τύπους του αορίστου β' που υπάρχουν στο κείμενο.

ΓΔ9. Χαρακτηρίστε γραμματικά τον τύπο «περιέβαλεν».

10. Δείτε και θυμηθείτε τον [αόριστο β'](#). Επίσης θυμηθείτε [το ρήμα «βάλλω»](#).

Αναστοχασμός

11. Σκεφτείτε με ποιον τρόπο μεταφράσατε κάθε μετοχή του κειμένου.

Επιπλέον δραστηριότητες συντακτικού σε ξεχωριστή ομάδα

Ε1. Να βρείτε:

Ε1α. τη γενική αντικειμενική (ετερόπτωτος ονοματικός προσδιορισμός) που υπάρχει στο κείμενο.

Ε1β. τη γενική της αιτίας (επιρρηματικός προσδιορισμός).

Ε1γ. τη γενική ως αντικείμενο.

Ε2. Να χαρακτηρίσετε συντακτικά τις γενικές: α. προσόδων, β. χειρός, γ. κλοπής.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
Πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Ε3. Δημιουργήστε [εδώ](#) ένα σχεδιάγραμμα για τη γενική με τρεις υποκατηγορίες (ως ετερόπλωτος προσδιορισμός, ως επιρρηματικός προσδιορισμός, ως αντικείμενο). Μην ξεχνάτε ότι μπορεί να προσδιορίζει και επιρρήματα/ επιφωνήματα ή να είναι γενική κατηγορηματική (Εναλλακτικά μπορείτε να κάνετε ένα αρχείο παρουσίασης).

Ε3α. Για τη γενική ως ετερόπλωτο προσδιορισμό, ως επιρρηματικό προσδιορισμό και ως αντικείμενο αναζητήστε στο Ψηφιακό σχολείο το [Συντακτικό Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας](#) (Επιλέξτε από το αναδυόμενο μενού/κατάλογο στο πάνω δεξί μέρος της οθόνης).

Αντιγράψτε δύο παραδείγματα από κάθε περίπτωση (ετερόπλωτος προσδιορισμός, επιρρηματικός προσδιορισμός, αντικείμενο).

Ε3β. Προσθέστε για κάθε περίπτωση ένα ακόμα παράδειγμα από τις Αρχές Σύνταξης της Αρχαιοελληνικής της Πύλης.

Για τη γενική ως ετερόπλωτο προσδιορισμό δεξ [εδώ](#). Αντιγράψτε μόνο το όνομα και τη γενική της αιτίας, από δύο παραδείγματα που θα διαλέξετε.

Για τη γενική ως [επιρρηματικό προσδιορισμό](#)

Αντιγράψτε μόνο το ρήμα και τη γενική της αιτίας , από δύο παραδείγματα που θα διαλέξετε.

Για τη γενική ως αντικείμενο δεξ [εδώ](#). Στην παράγραφο §3.29. Εξουσία. Αντιγράψτε μόνο το ρήμα και το αντικείμενο σε γενική, από δύο παραδείγματα που θα διαλέξετε.

Ε3γ. Επίσης, προσθέστε για κάθε περίπτωση ένα ακόμα παράδειγμα από το [σχολικό Συντακτικό της Αρχαίας Ελληνικής](#) (του Α. Β. Μουμτζάκη) σελ. 30, 117, 39 και 47-48.

Αναστοχασμός

Ε4. Όταν χαρακτηρίζουμε μία γενική απλώς ως «γενική της αιτίας» υπάρχουν τρεις περιπτώσεις: α. να προσδιορίζει όνομα, β. επιρρήματα /επιφωνήματα και γ. ρήματα. Πώς θα πρέπει να απαντήσουμε σε κάθε περίπτωση;

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Φύλλο εργασίας 3

Κείμενο 3 [ώς κακῶς κλέπτοντας τιμωροῦνται]

Προσοχή: Στο τέλος του σεναρίου θα κληθείτε να διατυπώσετε άποψη, αν ηθικά καταδικαστέες συμπεριφορές, όπως ο χρηματισμός και η κλοπή, είναι αποτέλεσμα συγκεκριμένων συνθηκών και έλλειψης παιδείας ή οφείλονται σε εγγενή χαρακτηριστικά της ανθρώπινης φύσης.

Σύντομη εισαγωγή: ο Ξενοφώντας (περ. 427 π.Χ.-355 π.Χ.) έγραψε για το πολίτευμα της Σπάρτης. Ανάμεσα στα χαρακτηριστικά της σπαρτιατικής εκπαίδευσης που θεσμοθέτησε ο Λυκούργος ήταν και η εξάσκηση να κλέβουν, χωρίς να συλλαμβάνονται.

«Δῆλον δ' ὅτι τὸν μέλλοντα κλωπεύειν καὶ νυκτὸς ἀγρυπνεῖν δεῖ καὶ μεθ' ἡμέραν ἀπατᾶν καὶ ἐνεδρεύειν, καὶ κατασκόπους δὲ ἐτοιμάζειν τὸν μέλλοντά τι λήψεσθαι. Ταῦτα οὖν δὴ πάντα δῆλον ὅτι μηχανικωτέρους τῶν ἐπιτηδείων βουλόμενος τοὺς παῖδας ποιεῖν καὶ πολεμικωτέρους οὕτως ἐπαίδευσεν. Εἴποι δ' ἂν οὖν τις, τί δῆτα, εἴπερ τὸ κλέπτειν ἀγαθὸν ἐνόμιζε, πολλὰς πληγὰς ἐπέβαλλε τῷ ἀλισκομένῳ; Ὅτι, φημί ἐγώ, καὶ τᾶλλα, ὅσα ἄνθρωποι διδάσκουσι, κολάζουσι τὸν μὴ καλῶς ὑπηρετοῦντα. Κάκεῖνοι οὖν τοὺς ἀλισκομένους ὡς κακῶς κλέπτοντας τιμωροῦνται». [[Ξενοφών, Λακεδαιμονίων πολιτεία](#) 2, 7-8].

Λεξιλόγιο

Αναζητήστε λέξεις που σας δυσκολεύουν στο λεξικό που θα βρείτε στην [Επιτομή του Μεγάλου Λεξικού της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας των H.G. Liddell & R. Scott](#) (Εναλλακτικά δοκιμάστε και ένα άλλο «πολυλεξικό» [εδώ](#)).

Ερωτήσεις

Από τον κόσμο

1. Για την αγωγή των νέων στη Σπάρτης μπορείς να πας εδώ: [Η Ελληνική Αρχαιότητα: Πόλεμος - Πολιτική – Πολιτισμός](#). Κάνε αναζήτηση, με την επιλογή που σου δίνει ο περιηγητής, της λέξης «αγωγή».

Στο κείμενο

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Δεν θα το μεταφράσετε, απλώς απαντήστε στις ερωτήσεις.

ΑΒ2. Τι πρέπει να κάνει, όποιος θέλει να κλέψει; Βρείτε τα τέσσερα απαρέμφατα που ενώνονται παρατακτικά και απαντούν στην ερώτηση.

ΑΒ3. Ποιο αποτέλεσμα είχε στον χαρακτήρα των νέων η εξάσκηση στην κλοπή;

ΑΒ4. Ποια αντίφαση θα μπορούσε να εντοπίσει κάποιος (είποι αν τις) σχετικά με την εξάσκηση στην κλοπή;

ΑΒ5. Πώς εξηγείται ότι οι Σπαρτιάτες τιμωρούν όποιον πιάνεται να κλέβει;

ΑΒ6. Δύο λέξεις του κειμένου έχουν σβηστεί. Να φανταστείτε τη σημασία τους ανάλογα με τα συμφραζόμενα (Πρόκειται για τις λέξεις μηχανικωτέρους και κολάζουσι, που μπορούν να απαλειφθούν και να εμφανίζονται εφόσον ζητηθεί).

ΓΔ. Το κείμενο που ακολουθεί είναι μετάφραση κοντά στο πρωτότυπο. Να βρείτε ποιες φράσεις του πρωτότυπου κειμένου αποδίδουν οι υπογραμμισμένες φράσεις της μετάφρασης:

«Γιατί είναι φανερό πως αυτός που πρόκειται να κλέψει πρέπει και όλη τη νύχτα να μένει άγρυπνος, και κατά την ημέρα να ξεφεύγει την παρακολούθηση, και να βρίσκει τρόπους να παρακολουθεί, χωρίς να τον αντιλαμβάνονται, και να βάζει συνεργούς να παρακολουθούν, αυτός που θέλει να αρπάζει κάτι. Όλα αυτά καθιστούν φανερό ότι τους εκπαίδευσε έτσι, επειδή ήθελε να κάνει τους νέους να βρίσκουν καταλληλότερους τρόπους να παίρνουν αυτά που θέλουν πιο εφευρετικά, και πιο ικανούς στην πολεμική τέχνη. Θα μπορούσε λοιπόν να πει κανείς «πώς γίνεται; Αφού βέβαια έκρινε πως η κλοπή είναι καλό πράγμα, γιατί όρισε να δέρνεται όποιος συλληφθεί να κλέβει;» Επειδή, ισχυρίζομαι, και σχετικά με όλες τις εντολές που δίνουν οι άνθρωποι, τιμωρούν αυτόν που δεν εφαρμόζει πιστά τις εντολές τους, έτσι λοιπόν και οι Σπαρτιάτες τιμωρούν αυτούς που κλέβουν, όχι επειδή κλέβουν, αλλά γιατί συλλαμβάνονται».

[Ξενοφόντα, «Λακεδαιμονίων Πολιτεία», Μετάφραση: Στάθης Παπακωνσταντίνου].

Στη λέξη

ΑΒ7. Να εντοπίσετε και να χαρακτηρίσετε συντακτικά τα απαρέμφατα του κειμένου (οκτώ απαρέμφατα).

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΓΔ7. Να χαρακτηρίσετε συντακτικά τα απαρέμφατα: *κλωπεύειν, ποιεῖν, τὸ κλέπτειν*.

8. Δημιουργήστε ένα αρχείο παρουσίασης (προτιμήστε, αν γίνεται, ελεύθερο ανοιχτό λογισμικό). Θα έχει μία διαφάνεια τίτλου και τουλάχιστον ακόμη πέντε διαφάνειες για κάθε περίπτωση. Αν θέλετε κάτι πιο σύνθετο δοκιμάστε να κάνετε έναν εννοιολογικό χάρτη [εδώ](#):

- α. το απαρέμφατο ως [αντικείμενο](#)
- β. το απαρέμφατο ως [υποκείμενο απρόσωπων ρημάτων και εκφράσεων](#)
- γ. [το υποκείμενο του απαρεμφάτου](#) (ταυτοπροσωπία/ ετεροπροσωπία)
- δ. τη λειτουργία του [έναρθρου απαρεμφάτου](#)
- ε. τη λειτουργία του [άναρθρου απαρεμφάτου](#)

Δείτε έναν **συγκεντρωτικό πίνακα** για το [απαρέμφατο](#).

Επίσης, μπορείτε να δείτε:

[Αρχές Σύνταξης της Αρχαιοελληνικής Γλώσσας](#) που έχει η Πύλη.

[Συντακτικό της Αρχαίας Ελληνικής](#) (του Α. Β. Μουμτζάκη) σελ. 89-104.

[Συντακτικό της Αρχαίας Ελληνικής](#) (του Αχιλλέα Τζάρτζανου), σελ. 147-154.

ΑΒ9. Βρείτε και αναγνωρίστε στο κείμενο τους τύπους συνηρημένων ρημάτων (πέντε λέξεις).

ΓΔ9. Αναγνωρίστε γραμματικά τις παρακάτω λέξεις του κειμένου: *ἀγρυπνεῖν, ἀπατᾶν, ποιεῖν, ὑπηρετοῦντα, τιμωροῦνται*.

10. Ξαναδείτε και θυμηθείτε τα [συνηρημένα ρήματα](#) στη Γραμματική της Αρχαίας Ελληνικής.

ΑΒ11. Ποιες άκλιτες λέξεις και κυρίως μόρια, εντοπίζετε στο κείμενο; Πώς τις αντιμετωπίζετε συνήθως στη μετάφραση; Αναζητήστε τη σημασία τους στην [Επιτομή του Μεγάλου Λεξικού της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας των H.G. Liddell & R. Scott](#) (Εναλλακτικά δοκιμάστε και ένα άλλο «πολυλεξικό» [εδώ](#)).

ΓΔ11. Πώς μεταφράζετε άκλιτα μόρια, όπως τα παρακάτω που βρίσκονται στο κείμενο: *οὖν, δῆ, δῆτα*.

12. Δείτε έναν λειτουργικό πίνακα των μορίων [εδώ](#). Προσέξτε το μόριο «γῆ».

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Επίσης, δείτε για τα [άκλιτα μέρη του λόγου](#) στην Γραμματική της Αρχαίας Ελληνικής και ειδικά για τα [μόρια](#) στις Αρχές Σύνταξης της Αρχαιοελληνικής Γλώσσας.

13. Εξηγήστε ποιες είναι γραμματικά οι παρακάτω λέξεις του κειμένου: *τάλλα, κάκεινοι*. Πώς εξηγείται η μορφή τους;

14. Δες το φαινόμενο της [κράσης](#).

ΑΒ15. Να εντοπίσετε στο κείμενο και να αναγνωρίσετε γραμματικά έναν ρηματικό τύπο σε χρόνο μέλλοντα. Χρησιμοποιήστε το [Κλιτικό Λεξικό της αρχαίας](#), για να δείτε το ρήμα συνολικά, ώστε να μπορείτε να σχηματίσετε κάθε τύπο μόνοι σας.

ΓΔ15. Να αναγνωρίσετε γραμματικά τον τύπο «λήψεσθαι». Χρησιμοποιήστε το [Κλιτικό Λεξικό της αρχαίας](#), για να δείτε το ρήμα συνολικά, ώστε να μπορείτε να σχηματίσετε κάθε τύπο μόνοι σας.

Αναστοχασμός

16. Σκεφτείτε με ποιον τρόπο μεταφράσατε κάθε απαρέμφο του κειμένου.

17. Σκεφτείτε με ποιον τρόπο μπορούμε να αντιμετωπίσουμε λέξεις που δεν ξέρουμε, χωρίς να συναντήσουμε εμπόδια στην προσπάθειά μας να μεταφράσουμε ένα αδίδακτο κείμενο.

Επιπλέον δραστηριότητες συντακτικού και γραμματικής σε ξεχωριστή ομάδα

18. Εντοπίστε και χαρακτηρίστε τον υποθετικό λόγο. Αν δυσκολεύεστε δείτε τον εδώ: *εἴπερ ἐνόμιζε, ἐπέβαλλε* (μπορεί να μπει με τρόπο, ώστε να φανερώνεται μόνο αν ζητηθεί).

19. Εντοπίστε μία ειδική πρόταση που λειτουργεί ως υποκείμενο.

Θυμηθείτε τις δευτερεύουσες προτάσεις. Βοήθεια από εδώ:

[Συντακτικό Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας](#) (Π. Μπίλλα).

[Συντακτικό Αρχαίας Ελληνικής](#) (Α. Β. Μουμτζάκης).

[Αρχές Σύνταξης της Αρχαιοελληνικής Γλώσσας](#).

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Φύλλο εργασίας 4

Κείμενο 4 [περί κλοπής συμβάλλομαι]

Προσοχή: Στο τέλος του σεναρίου θα κληθείτε να διατυπώσετε άποψη, αν ηθικά καταδικαστέες συμπεριφορές, όπως ο χρηματισμός και η κλοπή, είναι αποτέλεσμα συγκεκριμένων συνθηκών και έλλειψης παιδείας ή οφείλονται σε εγγενή χαρακτηριστικά της ανθρώπινης φύσης.

[4.6.14] «Ἄτὰρ τί ἐγὼ περὶ κλοπῆς συμβάλλομαι; Ὑμᾶς γὰρ ἔγωγε, ὦ Χειρίσοφε, ἀκούω τοὺς Λακεδαιμονίους ὅσοι ἐστὲ τῶν ὁμοίων εὐθύς ἐκ παίδων κλέπτειν μελετᾶν, καὶ οὐκ αἰσχρὸν εἶναι ἀλλὰ καλὸν κλέπτειν ὅσα μὴ κωλύει νόμος. [4.6.15] Ὅπως δὲ ὡς κράτιστα κλέπτητε καὶ πειρᾶσθε λανθάνειν, νόμιμον ἄρα ὑμῖν ἐστίν, ἐὰν ληφθῆτε κλέπτοντες, μαστιγοῦσθαι. Νῦν οὖν μάλα σοι καιρὸς ἐστίν ἐπιδείξασθαι τὴν παιδείαν, καὶ φυλάξασθαι μὴ ληφθῶμεν κλέπτοντες τοῦ ὄρους, ὡς μὴ πληγὰς λάβωμεν. [4.6.16] Ἀλλὰ μέντοι, ἔφη ὁ Χειρίσοφος, καὶ γὰρ ὑμᾶς τοὺς Ἀθηναίους ἀκούω δεινοὺς εἶναι κλέπτειν τὰ δημόσια, καὶ μάλα ὄντος δεινοῦ κινδύνου τῷ κλέπτοντι, καὶ τοὺς κρατίστους μέντοι μάλιστα, εἶπερ ὑμῖν οἱ κράτιστοι ἄρχειν ἀξιοῦνται· ὥστε ὦρα καὶ σοὶ ἐπιδείκνυσθαι τὴν παιδείαν». [[Ξενοφώντας, Κύρου Ανάβασις](#), 4.6.14-16].

Μόνο για τις ομάδες Α και Γ

Από τον κόσμο

Ψάξτε απαντήσεις για τα παρακάτω ερωτήματα: (αναζητήστε πληροφορίες προσέχοντας την ταυτότητα των σελίδων που θα επισκεφτείτε).

1. Ποια είναι η ιστορία με την κάθοδο των μυρίων;
2. Ποια σχέση έχει ο Ξενοφώντας με την κάθοδο των μυρίων;
3. Σε ποιον μιλάει ο Ξενοφώντας; Ποια είναι η θέση του;
4. Τι ήταν οι όμοιοι στην αρχαία Σπάρτη;

Στο κείμενο

Απαντήσετε στις παρακάτω ερωτήσεις κατανόησης:

Ποιοι συζητούν στο κείμενο;

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Σε ποιο πράγμα εκπαιδεύονται οι Σπαρτιάτες από μικρή ηλικία;

Με ποιο «κίνητρο» προσπαθούν οι Σπαρτιάτες να γίνουν ικανότεροι;

Τι ζητά ο Ξενοφώντας;

Σε τι πράγμα είναι ικανοί οι Αθηναίοι, σύμφωνα με τα λόγια του Χειρίσοφου;

Ποιο «κίνητρο» έχουν οι Αθηναίοι να γίνουν ικανότεροι;

Υποχρεωτικές ερωτήσεις για όλες τις ομάδες

M1. Μεταφράστε τα λόγια του Ξενοφώντα προς τον Χειρίσοφο.

M2. Μεταφράστε την απάντηση του Χειρίσοφου προς τον Ξενοφώντα.

Σ1. Να βρεθούν πέντε τύποι της προσωπικής αντωνυμίας που έχουν θέση υποκειμένου σε ρηματικό τύπο (εγκλίσεις και απαρέμφατο).

Σ2. Να αναγνωριστούν συντακτικά τα δύο απαρέμφατα και η μία μετοχή του αποσπάσματος: «Ὅπως δὲ ὡς κράτιστα κλέπτητε καὶ πειρᾶσθε λανθάνειν, νόμιμον ἄρα ὑμῖν ἔστιν, ἐὰν ληφθῆτε κλέπτοντες, μαστιγοῦσθαι».

Σ3. Να βρεθεί το απαρέμφατο που λειτουργεί ως προσδιορισμός της αναφοράς (δεινὸς εἶναι κλέπτειν).

Σ4. Να χαρακτηριστούν συντακτικά οι μετοχές: κλέπτοντες, ὄντος, τῷ κλέπτοντι (να βρεθούν και τα υποκείμενά τους).

Γ1. πειρᾶσθε: τι ρηματικός τύπος μπορεί να είναι (τρεις περιπτώσεις); Τι είναι (μία απάντηση);

Γ2. Να βρεθούν και να αναγνωριστούν γραμματικά δύο απαρέμφατα συνηρημένων ρημάτων (μελετᾶν, μαστιγοῦσθαι).

Γ3. Να βρεθούν και να αναγνωριστούν γραμματικά δύο τύποι (όχι απαρέμφατα) συνηρημένων ρημάτων.

Γ4. Να βρεθούν οι δύο τύποι του παθητικού αορίστου και να γίνει εγκλιτική αντικατάσταση του ενός (όποιου θέλετε), γράφετε και το απαρέμφατο και τις μετοχές.

Γ5. συμβάλλομαι: να γραφούν οι μετοχές του αορίστου β' και του παθητικού αορίστου, στον ενικό αριθμό στις πλάγιες πτώσεις.

Γ6. Να βρεθούν και να αναγνωριστούν γραμματικά όλες οι προσωπικές αντωνυμίες.

Επιπλέον ερωτήσεις συντακτικού

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
Πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Σ5. Να βρεθεί η γενική κατηγορηματική (συνόλου).

Σ6. Να βρεθούν και να χαρακτηριστούν οι δευτερεύουσες ονοματικές προτάσεις που λειτουργούν ως αντικείμενα (δύο προτάσεις).

Σ7. *ἐὰν ληφθῆτε κλέπτοντες...* Να βρεθεί η απόδοση του υποθετικού λόγου και να αναγνωριστεί το είδος του.

Σ8. Να αναγνωριστεί η δευτερεύουσα πρόταση: *ὡς μὴ πληγὰς λάβωμεν.*

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Φύλλο εργασίας 5

Θέματα από την Ισπανία

(Περιφέρεια της Μούρθια, Υπουργείο Παιδείας, Κατάρτισης και Απασχόλησης. Γραφείο Προγραμματισμού και Εκπαιδευτική Διοίκηση. Ειδικές διακρίσεις: High School 2011-2012).

Ο Χειρίσοφος χλευάζει τους αθηναϊκούς θεσμούς:

«ἀλλὰ μέντοι, ἔφη ὁ Χειρίσοφος, καὶ γὰρ ὑμᾶς τοὺς Ἀθηναίους ἀκούω δεινοὺς εἶναι κλέπτειν τὰ δημόσια, καὶ μάλα ὄντος δεινοῦ κινδύνου τῷ κλέπτοντι, καὶ τοὺς κρατίστους μέντοι μάλιστα, εἶπερ ὑμῖν οἱ κράτιστοι ἄρχειν ἀξιοῦνται: ὥστε ὦρα καὶ σοὶ ἐπιδείκνυσθαι τὴν παιδείαν».

1. Λεπτομερής συντακτική ανάλυση και μετάφραση του κειμένου.

(7 μονάδες)

2. Μορφολογική ανάλυση και σχόλια σχετικά με τους ακόλουθους όρους: ἔφη, κλέπτοντι, κρατίστους, ἀξιοῦντα, παιδείαν.

(1,50 μονάδες)

3. Γράψτε παράγωγα των λέξεων στα καστιλιάνικα «δήμος» και «ώρα», εξηγώντας τον σχηματισμό και τη σημασία τους.

(1 βαθμός)

4. Ερμηνεία του κειμένου: σύντομο σχόλιο σχετικά με τη σημασία του και τη σχέση του με τον σημερινό κόσμο.

(0,50 μονάδες)

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Z. ΑΛΛΕΣ ΕΚΔΟΧΕΣ

Το περιεχόμενο του αποσπάσματος μπορεί να συσχετιστεί σε μεγαλύτερο βαθμό με την ιστορία, εφόσον γίνει αφετηρία για έρευνα σχετικά με τα πρόσωπα, τα γεγονότα και τους θεσμούς όπου αναφέρεται. Ακόμα, μπορεί να συσχετιστεί με την αγγλική ή άλλη γλώσσα, τόσο σε επίπεδο μαθήματος ή σε σχέση με την πολιτισμική ταυτότητα αλλόγλωσσων. Ενδεικτικά μπορεί να αξιοποιηθεί μετάφραση του τελευταίου κειμένου στην αγγλική γλώσσα.

H. ΚΡΙΤΙΚΗ

Το σενάριο είναι σχεδιασμένο, ώστε κάθε φάση να διατηρεί δική της στόχευση και σχετική αυτονομία. Δεν εκβιάζει τη χρήση των ΤΠΕ αλλά προσπαθεί να τις αξιοποιήσει για την επίτευξη των στόχων του μαθήματος. Η ιδιαιτερότητα βρίσκεται σαφώς στο γεγονός ότι αφορά τα αρχαία ελληνικά θεωρητικής κατεύθυνσης στην Γ' Λυκείου, μια χρονιά κατά την οποία η μαθητική ταυτότητα είναι περιχαρακωμένη, εφόσον βρίσκεται απέναντι στο επικείμενο μυθοποιημένο πανελλαδικό διαγωνισμό. Συνεπώς, η δυσπιστία και η επιφύλαξη για κάτι διαφορετικό είναι σε βαθμό ανάλογο με το άγχος που κορυφώνεται. Ίσως θα ωφελούσε αν το σενάριο, εκτός από το ενδιαφέρον των κειμένων, σχεδιαζόταν και με πιο παιγνιώδη διάθεση.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Θ. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Kalantzis, M. & B. Core. 1999. «Πολυγραμματισμοί: επανεξέταση του τι εννοούμε ως γραμματισμό και τι διδάσκουμε ως γραμματισμό στα πλαίσια της παγκόσμιας πολιτισμικής πολυμορφίας και των νέων τεχνολογιών επικοινωνίας». Στο Α.-Φ. Χριστίδης (επιμ.), «Ισχυρές» και «ασθενείς» γλώσσες στην Ευρωπαϊκή Ένωση: όψεις του γλωσσικού ηγεμονισμού. Πρακτικά διεθνούς συνεδρίου. Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας, 680-695.

Phillips, L. & M. W. Jorgensen, 2009. *Ανάλυση Λόγου. Θεωρία και Μέθοδος*. Αθήνα: Παπαζήσης, 162-164.

Αρχάκης, Α. & Β. Τσάκωνα. 2011. *Ταυτότητες, Αφηγήσεις, και Γλωσσική Εκπαίδευση*, Αθήνα: Πατάκης, 191-195.

Βαρμάζης, Ν. Δ. 2003. *Διδακτική των αρχαίων ελληνικών*. Αθήνα: Πατάκης, 57-60, 74-78.

Ζαγούρας, Χ., Β. Δαγδιλέλης, Β. Κόμης, Δ. Κουτσογιάννης, Χ. Κυνηγός & Δ. Ψύλλος. 2010. *Επιμορφωτικό Υλικό για την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών στα Κέντρα Στήριξης Επιμόρφωσης, τόμος 1: γενικό μέρος*. Α΄ έκδοση. Πάτρα.

Κακριδής, Ι. Θ. 1966. *Το μεταφραστικό πρόβλημα*. Αθήνα: Η βιβλιοθήκη του φιλόλογου.

Κουτσογιάννης, Δ. 2011. Εφηβικές πρακτικές ψηφιακού γραμματισμού και ταυτότητες. Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας, 50-58.

Λιάκος, Α. 2007. *Γλώσσα και Έθνος στη Νεότερη Ελλάδα*.

Μαρωνίτης, Δ. Ν. 2001. «Ενδογλωσσική ανισοτιμία Εγκυκλοπαιδικός». Στο Α. Φ. Χριστίδης & Μ. Θεοδωροπούλου (επιμ.), *Εγκυκλοπαιδικός οδηγός για τη γλώσσα*. Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας, 291-294.

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

- Μαρωνίτης, Δ. Ν. 2001. [Κατεβάστε τους αρχαίους από το εικονοστάσι](#). Το Βήμα, 7/4/2011 [τελευταία προσπέλαση στις 15/12/2013].
- Μαρωνίτης, Δ. Ν. 2006. «Η περιπέτεια της ενδογλωσσικής μετάφρασης και η εκπαιδευτική της αξία». Στο Β. Τσάφος (επιμ.), Πανελλήνια Ένωση Φιλολόγων, *Η διδασκαλία των αρχαίων ελληνικών στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση*. Μεταίχμιο 41-45.
- Μπουτουλούση, Ε. 2001. «Γλώσσα και γλωσσική επίγνωση». Στο Α. Φ. Χριστίδης & Μ. Θεοδοροπούλου (επιμ.), *Εγκυκλοπαιδικός οδηγός για τη γλώσσα*. Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας, 223-229.
- Πόλκας, Α. & Κ. Τουλούμης. 2012. [Μελέτη για τον σχεδιασμό, την ανάπτυξη, και την εφαρμογή σεναρίων και εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων για τη διδασκαλία της αρχαίας ελληνικής γλώσσας και γραμματείας στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση](#), 18-22. Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας. [τελευταία προσπέλαση στις 18/12/2013].
- Πόλκας, Α. 2001. «Η διδασκαλία του μαθήματος της αρχαίας ελληνικής γλώσσας και γραμματείας στο γυμνάσιο και το λύκειο». Στο Α. Φ. Χριστίδης & Μ. Θεοδοροπούλου (επιμ.), *Εγκυκλοπαιδικός οδηγός για τη γλώσσα*. Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας, 234-238.
- Πόλκας, Α. 2011. [«ΓΠΕ και διδασκαλία των κλασικών γλωσσών στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση των χωρών Αγγλία, Γερμανία, Γαλλία και Ιταλία»](#). Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας [τελευταία προσπέλαση στις 18/12/2013].
- Σκοπετέα, Έ. 2001. «Έθνος και Γλώσσα». Στο Α. Φ. Χριστίδης & Μ. Θεοδοροπούλου (επιμ.), *Εγκυκλοπαιδικός οδηγός για τη γλώσσα*. Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας, 75-77.
- Τσάφος, Β. 2004. *Η διδακτική της Αρχαίας Ελληνικής Γραμματείας και Γλώσσας. Για μια εναλλακτική μαθητεία στον αρχαίο κόσμο*. Αθήνα: Μεταίχμιο.

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΥΠΕΠΘ-ΠΙ. 2006. *Οδηγίες για τη διδασκαλία των φιλολογικών μαθημάτων στο Ενιαίο Λύκειο*, Αθήνα ΟΕΔΒ.

ΥΠΕΠΘ-ΠΙ. 2006. *Οδηγίες για τη διδασκαλία των φιλολογικών μαθημάτων στο Ενιαίο Λύκειο*. ΟΕΔΒ,74-94.

Φρέιρε, Π. 1974. *Η αγωγή του καταπιεζόμενου*. Αθήνα: Ράππα.

Χριστίδης, Α. Φ. 1999. «Γλώσσα και νέες τεχνολογίες». Στο Α. Φ. Χριστίδης, *Γλώσσα, Πολιτική, Πολιτισμός*, Αθήνα Πόλις, 189-196.